

'Eten en drinken werd niet uitgereikt. Toch was de stemming van de groep uitstekend. Iedere nieuw aankomende werd hartelijk begroet . . . Een Duitse dokter verrichtte een keuring en ter demonstratie van de gevolgde methode is het wel aardig te vermelden, dat hetgeen voor een urine-onderzoek nodig was, van alle heren werd verzameld in één-en-dezelfde 'bokaal'.¹

's Avonds werd het gezelschap het concentratiekamp Schoorl binnengevoerd. Instructie was gegeven, hen daar 'korrekt aber ohne besondere Schärfe' te behandelen.² Die behandeling was inderdaad vrij van hardheden. Men mocht brieven en pakketten ontvangen. Eten was er voldoende. Er werd druk geschaakt, gedamd en gediscussieerd. Met andere groepen gevangenen mocht men overigens niet spreken, vooral niet met de communisten als die onder leiding van Lou de Visser de geschilde aardappelen kwamen aandragen, maar 'wij deden het toch, uren.'³ Veel toezicht werd er dus niet uitgeoefend. Elke avond was er voorts een wijdingsdienst en dan mocht men ook onder geleide een wandeling buiten het kamp maken. Des zondags werden twee kerkdiensten gehouden. Maar zou het zo blijven? En hoe lang zou de opsluiting duren? Dat wist niemand.

Na acht weken werd de groep in tweeën gesplitst. Ca. vijftig werden tot hun eigen verrassing vrijgelaten, veertig werden toegevoegd aan de 'Indische gijzelaars' die zich in Buchenwald bevonden.

De Wilde werd in '42 in de grote groepen gijzelaars opgenomen die toen samen met de 'Indische' in Noord-Brabant gevangen gehouden werden; Colijn daarentegen was toen naar Duitsland weggevoerd.

★

Het hotel in Valkenburg waar Colijn op 30 juni '41 onder bewaking naar toe gebracht werd, was bepaald geen lustoord; het eten was er miserabel, de bediening slecht en de hotelier en zijn vrouw leefden als kat en hond. Colijn was toen twee-en-zeventig jaar; hij leed aan suikerziekte en had enkele malen last gehad van hartkrampen en benauwdheid. Aan de twee bewakers die aan hem toegevoegd waren, was instructie gegeven dat zij elke dag een wandeling van precies twintig kilometer met hem moesten maken. Colijn

¹ A. Dubois: *De muren spreken* (1946), p. 30. ² *BdS, II b: Einsatzbefehl*, 28 juni 1941 (HSSuPF, 69 o). ³ A. Dubois: *De muren spreken*, p. 63.